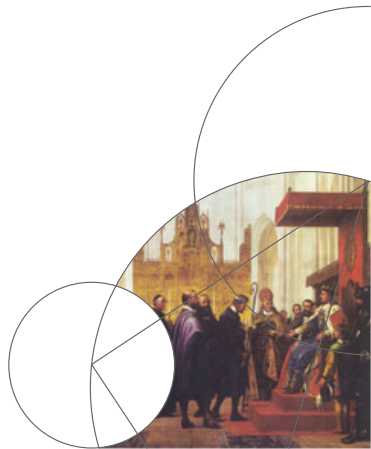

Det Natur- og Biovidenskabelige Fakultet

Analyse af antalstabeller

Anders Tolver
Institut for Matematiske Fag

I dag og næste uge

I dag: lærebogen kap. 12 (dog ikke 12.2.3, 12.2.4)

- Intro til test i tabeller
- Test for specifikke sandsynligheder
- Test for ens sandsynligheder (homogenitetstest)
- Test for uafhængighed
- Quiz 7

Næste uge:

- Mandag, forelæsning: repetition vha. nogle opgaver
- Mandag, øvelser: opgaveregning
- Onsdag: Ingen undervisning

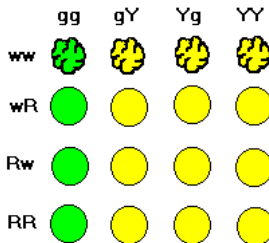

Test i tabeller

Eksempel 12.1: Mendels ærtforsøg

Class	Number
Round, yellow	315
Round, green	108
Wrinkled, yellow	101
Wrinkled, green	32
Total	556

- 566 ærter fra generation F2 undersøgt for farve og form
- Mendels arvelighedslære: Uafhængighed + dominans → kombinationen af fænotyper skal være forholdet **9 : 3 : 3 : 1**.
- Stemmer data overens med Mendels påstand?

Eksempel: Kastrering og diabetes

Eksempel fra i mandags:

	Diabetes	Ikke diabetes	Total
Katrerede mus	26	24	50
Ikke-kastrerede mus	12	38	50

- 50 kastrerede og 50 ikke-kastrerede mus undersøgt for diabetes.
- Er sandsynlighederne for diabetes ens i de to grupper? Altså: Er proportionerne ens i de to rækker, på nær tilfældighed?
- Bemærk: Rækkesummerne kendt på forhånd (begge 50)

Eksempel: Politik og økonomi

	Demokrat	Republikaner	Uafhængig
Begrænse udgifter	101	282	61
Øge skatter	38	67	25
Øge offentlige invest.	131	88	31
Lade underskuddet vokse	61	90	25

- 1000 tilfældige amerikanske vælgere adspurgt om to ting: politisk tilhørsforhold og foretrukne finanspolitisk instrument
- Er de to ting uafhængige?
- Bemærk: De 1000 personer er udtrukket tilfældigt. Hverken række- eller søjlesummer, kun totalsummen, kendt på forhånd.

Ligheder og forskelle mellem dataeksemplerne

Data:

- I alle tre eksempler kunne vi beskrive data vha. en **antalstabel** (eng.: contingency table)
- Interesseret i specifikke celledandsynligheder (Mendel) eller sammenhænge mellem celledandsynligheder (de andre eks.)
- I tovejstabellerne: Rækkesummer kendte (diabetes) eller kun totalsummen kendt (politik)

Ligheder og forskelle mellem dataeksemplerne

Data:

- I alle tre eksempler kunne vi beskrive data vha. en **antalstabel** (eng.: contingency table)
- Interesseret i specifikke celledandsynligheder (Mendel) eller sammenhænge mellem celledandsynligheder (de andre eks.)
- I tovejstabellerne: Rækkesummer kendte (diabetes) eller kun totalsummen kendt (politik)

Hypotese afhænger af dataindsamlingen:

- Test for **specifikke sandsynligheder** (goodness-of-fit)
- Test for **ens sandsynligheder/proportioner** (homogenitetstest)
- Test for **uafhængighed**

Hypotesetest i antalstabeller

I alle tilfælde:

- Beregn **forventet antal obs.** i hver celle under hypotesen
- Beregn **teststørrelse**

$$\chi_{\text{obs}}^2 = \sum_{\text{alle celler}} \frac{(\text{observeret} - \text{forventet})^2}{\text{forventet}}$$

χ_{obs}^2 måler forskellen mellem tabel med observerede værdier og tabel med forventede værdier.

- Bestem **p-værdi** ved at sammenligne χ_{obs}^2 med en (den rigtige) χ^2 -fordeling. Detaljer kommer senere.

Er tabellerne med obs. hhv. forventede antal så forskellige at det må skyldes at hypotesen er falsk, eller kan det skyldes tilfældigheder?

Goodness-of-fit test (GOF): Test for specifikke sandsynligheder

Mendels ærteforsøg: Model og hypotese

Class	Number
Round, yellow	315
Round, green	108
Wrinkled, yellow	101
Wrinkled, green	32
Total	556

Stat. model: $n = 556$ uafhængige obs. der hver især kan havne i $k = 4$ grupper; alle med (ukendte) sandsynligheder $p_1, \dots, p_k$.

Mendels ærteforsøg: Model og hypotese

Class	Number
Round, yellow	315
Round, green	108
Wrinkled, yellow	101
Wrinkled, green	32
Total	556

Stat. model: $n = 556$ uafhængige obs. der hver især kan havne i $k = 4$ grupper; alle med (ukendte) sandsynligheder $p_1, \dots, p_k$.

Hypotese,

$$H_0 : p_1 = \frac{9}{16}, \quad p_2 = \frac{3}{16}, \quad p_3 = \frac{3}{16}, \quad p_4 = \frac{1}{16}$$

Generelt: $H_0 : p_1 = p_{01}, \dots, p_k = p_{0k}$ for **kendte ssh**, $p_{01}, \dots, p_{0k}$.

Mendels ærtforsøg: Forventede værdier

Hvis hypotesen er sand, hvor mange observationer ville vi så **forvente** i hver gruppe?

$$E_i = \text{expected}_i = n \cdot p_{i0}$$

Mendels ærteforsøg: Forventede værdier

Hvis hypotesen er sand, hvor mange observationer ville vi så **forvente** i hver gruppe?

$$E_i = \text{expected}_i = n \cdot p_{i0}$$

For Mendels data:

Class	Observed	Expected
Round, yellow	315	312.75
Round, green	108	104.25
Wrinkled, yellow	101	104.25
Wrinkled, green	32	34.75
Total	556	556

Mendels ærteforsøg: Teststørrelse og p -værdi

Teststørrelse:

$$\begin{aligned} \chi_{\text{obs}}^2 &= \sum_{i=1}^4 \frac{(\text{observed}_i - \text{expected}_i)^2}{\text{expected}_i} \\ &= \frac{(315 - 312.75)^2}{312.75} + \dots + \frac{(32 - 34.75)^2}{34.75} = 0.470 \end{aligned}$$

χ^2 er altid ≥ 0 , og **store værdier passer dårligt med H_0** (er kritiske), små værdier passer godt med H_0 .

Mendels ærteforsøg: Teststørrelse og p -værdi

Teststørrelse:

$$\begin{aligned}X_{\text{obs}}^2 &= \sum_{i=1}^4 \frac{(\text{observed}_i - \text{expected}_i)^2}{\text{expected}_i} \\&= \frac{(315 - 312.75)^2}{312.75} + \dots + \frac{(32 - 34.75)^2}{34.75} = 0.470\end{aligned}$$

X^2 er altid ≥ 0 , og **store værdier passer dårligt med H_0** (er kritiske), små værdier passer godt med H_0 .

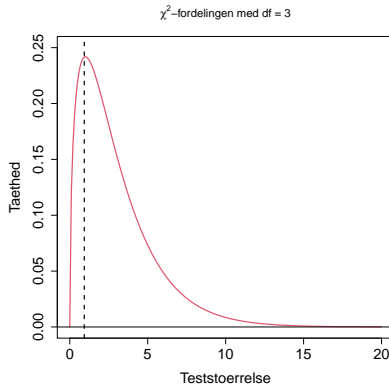
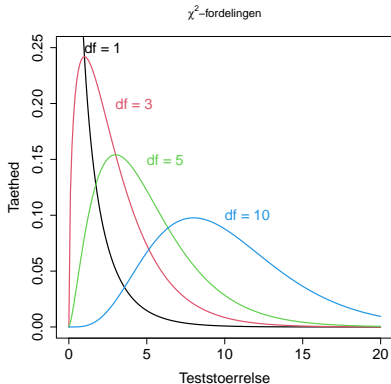
p -værdi:

- Sandsynlighed for at få værdi af X^2 der er $\geq X_{\text{obs}}^2$
- Viser sig at p -værdien skal bestemmes i **χ^2 -fordelingen** (chi-i-anden) med $k - 1 = 4 - 1 = 3$ frihedsgrader.

χ^2 -fordelinger, beregning af p -værdi

- p -værdien er arealet **til højre for** χ^2_{obs}
- Her fås p -værdien 0.93, så vi accepterer hypotesen

R: chisq.test

```
### Testet
chisq.test(c(315,108,101,32), p=c(9,3,3,1)/16)

##
## Chi-squared test for given probabilities
##
## data:  c(315, 108, 101, 32)
## X-squared = 0.47002, df = 3, p-value = 0.9254

### De forventede vaerdier
chisq.test(c(315,108,101,32), p=c(9,3,3,1)/16)$expected

## [1] 312.75 104.25 104.25 34.75
```


Mendels ærtforsøg: Opsummering

- Stat. model: 556 uafhængige obs. der hver især kan havne i 4 grupper; alle med (ukendte) sandsynligheder $p_1, \dots, p_4$.
- Hypotese, svarende til Mendels love:

$$p_1 = \frac{9}{16}, p_2 = \frac{3}{16}, p_3 = \frac{3}{16}, p_4 = \frac{1}{16}$$

- χ^2 -test gav $p = 0.93$ ($X_{\text{obs}}^2 = 0.47$, $\text{df} = 3$)
- Hypotesen accepteres, så data er i fin overensstemmelse med Mendels teorier

Test for ens sandsynligheder/proportioner: Homogenitetstest

Eksempel: Kastrering og diabetes

	Diabetes	Ikke diabetes	Total
Katrerede mus	26	24	50
Ikke-kastrerede mus	12	38	50

- **Rækkesummer kendt på forhånd.** Kunne have organiseret data det i stedet var søjlesummerne der var kendt på forhånd.
- I hver række har vi sandsynligheder for at havne i hver søjle.
For hver række summerer sandsynlighederne til 1.
- Vi er interesseret i **om sandsynligheden for diabetes er ens for kastrerede og ikke-kastrerede mus**
- Der kunne være flere rækker og/eller søjler

Homogenitetstest: Generel notation

	søjle 1	søjle 2	...	søjle k	Total
række 1	y_{11}	y_{12}	...	y_{1k}	n_1
række 2	y_{21}	y_{22}	...	y_{2k}	n_2
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$	$\ddots$	$\vdots$	$\vdots$
række r	y_{r1}	y_{r2}	...	y_{rk}	n_r
Total	s_1	s_2	...	s_k	n

Dataindsamling:

- **r populationer** (rækker), n_i observationer fra population i
- I hver population er observationerne klassificeret efter et kriterium med k muligheder.
- Rækkesummer (men ikke søjlesummer) kendt på forhånd.

Homogenitetestest: Sandsynligheder og hypotese

	søjle 1	søjle 2	...	søjle k	Total
række 1	p_{11}	p_{12}	...	p_{1k}	1
række 2	p_{21}	p_{22}	...	p_{2k}	1
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$	$\ddots$	$\vdots$	$\vdots$
række r	p_{r1}	p_{r2}	...	p_{rk}	1

Hypotesen er at sandsynlighederne/proportionerne er ens i alle populationer:

$$p_{1j} = p_{2j} = \dots = p_{rj} \text{ for alle søjler } j$$

Altså at fordelingen henover søjlerne er den samme for alle rækker.

Hvis der kun er to søjler: Sammenligning af r binomialfordelinger

Homogenitetstest: Statistisk model og hypotese

Statistisk model:

- Uafhængige obs. fra r populationer med n_i obs. i population i .
Hver obs. kan have i k grupper/celler
- I population i er sandsynligheden for at have i gruppe j lig p_{ij} .
Summen af p_{ij} 'erne er 1 for hvert i for sig
- Hvis der kun er to søjler: r binomialfordelinger

Homogenitetstest: Statistisk model og hypotese

Statistisk model:

- Uafhængige obs. fra r populationer med n_i obs. i population i .
Hver obs. kan have i k grupper/celler
- I population i er sandsynligheden for at havne i gruppe j lig p_{ij} .
Summen af p_{ij} 'erne er 1 for hvert i for sig
- Hvis der kun er to søjler: r binomialfordelinger

Hypotesen om homogenitet er at søjlesandsynlighederne er ens for alle rækker:

$$p_{1j} = p_{2j} = \dots = p_{rj} \text{ for alle søjler } j.$$

To søjler: Sammenligning af binomialsandsynligheder!

Homogenitetstest: Forventede værdier

Under hypotesen **estimeres søjlesandsynlighederne** — fælles for alle rækker — naturligt som

$$\hat{q}_j = \frac{s_j}{n} = \frac{\text{søjlesum}_j}{n}$$

Homogenitetstest: Forventede værdier

Under hypotesen **estimeres søjlesandsynlighederne** — fælles for alle rækker — naturligt som

$$\hat{q}_j = \frac{s_j}{n} = \frac{\text{søjlesum}_j}{n}$$

Forventet antal i celle (i, j) hvis hypotesen er sand:

$$E_{ij} = n_i \cdot \hat{q}_j = \frac{\text{rækkesum}_i \cdot \text{søjlesum}_j}{\text{totalsum}}$$

Kastrering og diabetes: Forventede værdier

Data:

	Diabetes	Ikke diabetes	Total
Katrerede mus	26	24	50
Ikke-kastrerede mus	12	38	50

Forventede værdier:

	Diabetes	Ikke diabetes	Total
Katrerede mus	19	31	50
Ikke-kastrerede mus	19	31	50

Kastrering og diabetes: Teststørrelse og p -værdi

Teststørrelse:

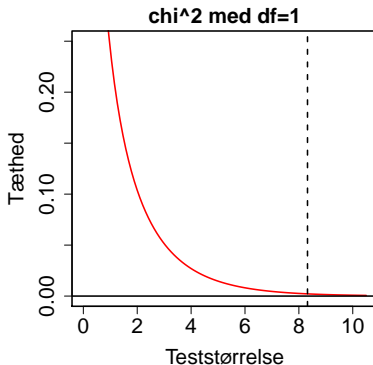
$$\begin{aligned} \chi_{\text{obs}}^2 &= \sum_{\text{alle celler}} \frac{(y_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}} \\ &= \sum_{\text{alle celler}} \frac{(\text{observed}_{ij} - \text{expected}_{ij})^2}{\text{expected}_{ij}} \\ &= \frac{(26 - 19)^2}{19} + \frac{(24 - 31)^2}{31} + \frac{(12 - 19)^2}{19} + \frac{(38 - 31)^2}{31} \\ &= 8.32 \end{aligned}$$

Store værdier passer dårligt med H_0 , små værdier passer godt.

p -værdi: Viser sig at χ_{obs}^2 skal vurderes i χ^2 -fordelingen med $\text{df} = (r - 1)(k - 1) = 1$

Kastrering og diabetes: χ^2 -fordelingen og p -værdien

- p -værdien er arealet **til højre for** den χ^2_{obs}
- Her fås p -værdien 0.0039, så hypotesen forkastes klart

R: chisq.test

```
diabetes <- matrix(c(26,12,24,38), 2,2)
diabetes

##      [,1] [,2]
## [1,]   26  24
## [2,]   12  38

chisq.test(diabetes, correct=FALSE)

##
## Pearson's Chi-squared test
##
## data:  diabetes
## X-squared = 8.3192, df = 1, p-value = 0.003923

chisq.test(diabetes, correct=FALSE)$expected

##      [,1] [,2]
## [1,]   19  31
## [2,]   19  31
```


R: prop.test

```
prop.test(c(26,12), c(50,50), correct=FALSE)

##
## 2-sample test for equality of proportions without continuity
##  correction
##
## data:  c(26, 12) out of c(50, 50)
## X-squared = 8.3192, df = 1, p-value = 0.003923
## alternative hypothesis: two.sided
## 95 percent confidence interval:
##  0.09781821 0.46218179
## sample estimates:
##  prop 1 prop 2
##    0.52    0.24
```


Kastrering og diabetes: Opsummering

- Statistisk model: Data fra to binomialfordelinger med successandsynligheder p_{11} og p_{21}
- Hypotese om homogenitet, $H_0 : p_{11} = p_{21}$. Vi fik $p = 0.0039$, så hypotesen afvises.

Der er forskel på risikoen for at udvikle diabetes.

- Kastrering øger risikoen for diabetes: Forskellen mellem ssh. estimeres til 0.280 med 95% KI (0.098 , 0.462)

Test for uafhængighed

Studerende på StatData1 i 2022

Ved forelæsningsen i StatData1 d. 7/9-2022 svarede 130 studerede bl.a. på følgende spørgsmål

- Glæder du dig til kurset Statistisk Dataanalyse 1? (Ja/Nej)
- Giv et realitisk bud på din karakter ved eksamen i Statistisk Dataanalyse 1 (her grupperet: 02-4, 7, 10-12)

##				
##		02-4	10-12	7
##	Ja	25	31	33
##	Nej	19	4	18

- Hverken række- eller søjlesummer kendt på forhånd.
- Er svarene på de to spørgsmål uafhængige? ... Hvad skal det egentlig betyde?

Forventning til SD1 og til eksamenskarakter

Hypotese: Ingen sammenhæng mellem forventning til SD1 og forventning til eget eksamensresultat.

For eksempel:

$$P(02-4 \text{ og } Ja) = P(02-4) \cdot P(Ja)$$

Altså at sandsynligheden for at begge dele er opfyldt fås ved at **gange** de to sandsynligheder. Skal gælde for **alle celler** i tabellen.

Hvis p_{ij} er celledsandsynligheder, p_i er rækkesandsynligheder og q_j er søjlesandsynligheder er hypotesen at

$$p_{ij} = p_i \cdot q_j \text{ for alle } i, j$$

Uafhængighedstest: Generel notation

	søjle 1	søjle 2	...	søjle k	Total
række 1	y_{11}	y_{12}	...	y_{1k}	n_1
række 2	y_{21}	y_{22}	...	y_{2k}	n_2
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$	$\ddots$	$\vdots$	$\vdots$
række r	y_{r1}	y_{r2}	...	y_{rk}	n_r
Total	s_1	s_2	...	s_k	n

- Alle observationer **klassificeret efter to kriterier**. Organiseret i r rækker og k søjler
- **Kun totalsummen n er kendt på forhånd**
- Rækkesummer og søjlesummer ikke kendt på forhånd, men kan selvfølgelig beregnes når vi har data

Uafhængighedstest: Statistisk model

Statistisk model:

- n uafhængige obs. der hver især kan havne i $r \cdot k$ celler
- Ssh. for celle (i, j) kaldes p_{ij} . Sum af **alle** p_{ij} 'er er 1

Rækkesandsynligheder p_i og søjlesandsynligheder q_j . Sum af de relevante cellesandsynligheder.

	søjle 1	søjle 2	...	søjle k	Total
række 1	p_{11}	p_{12}	...	p_{1k}	p_1
række 2	p_{21}	p_{22}	...	p_{2k}	p_2
$\vdots$	$\vdots$	$\vdots$	$\ddots$	$\vdots$	$\vdots$
række r	p_{r1}	p_{r2}	...	p_{rk}	p_r
Total	q_1	q_2	...	q_k	1

Uafhængighedstest: Hypotese

Hypotese om uafhængighed:

$$\begin{aligned} p_{ij} &= \text{Sandsynlighed for række } i \text{ og søjle } j \\ &= \text{Sandsynlighed for række } i \cdot \text{Sandsynlighed for søjle } j \\ &= p_i \cdot q_j \end{aligned}$$

Hypotesen er at dette gælder for **alle** i og j , dvs. alle celler.

Forventede værdier

Estimater for række- og søjlesandsynligheder:

$$\hat{p}_i = \frac{\text{rækkesum}_i}{\text{totalsum}} = \frac{n_i}{n}, \quad \hat{q}_j = \frac{\text{søjlesum}_j}{\text{totalsum}} = \frac{s_j}{n}$$

Under hypotesen har vi derfor følgende **estimer for cellessh.:**

$$\hat{p}_{ij} = \hat{p}_i \cdot \hat{q}_j = \frac{\text{rækkesum}_i \cdot \text{søjlesum}_j}{n^2}$$

Forventede værdier

Estimater for række- og søjlesandsynligheder:

$$\hat{p}_i = \frac{\text{rækkesum}_i}{\text{totalsum}} = \frac{n_i}{n}, \quad \hat{q}_j = \frac{\text{søjlesum}_j}{\text{totalsum}} = \frac{s_j}{n}$$

Under hypotesen har vi derfor følgende **estimer for cellessh.:**

$$\hat{p}_{ij} = \hat{p}_i \cdot \hat{q}_j = \frac{\text{rækkesum}_i \cdot \text{søjlesum}_j}{n^2}$$

Forventet antal i celle (i, j) hvis H_0 er sand:

$$E_{ij} = n \cdot \hat{p}_{ij} = \frac{\text{rækkesum}_i \cdot \text{søjlesum}_j}{\text{totalsum}}$$

Præcis det **samme som for homogenitetstestet!**

SD1 og eksamenskarakter: Forventede værdier

Data:

	02-4	7	10-12	I alt
Ja	25	33	31	89
Nej	19	18	4	41
I alt	44	51	35	130

Forventede værdier:

	02-4	7	10-12	I alt
Ja	30.12	34.92	23.96	89
Nej	13.88	16.08	11.04	41
I alt	44	51	34	130

SD1 og eksamenskarakter: Teststørrelse og p -værdi

Teststørrelse

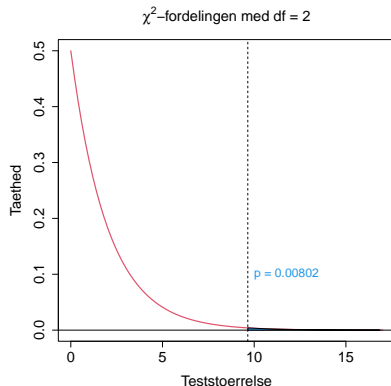
$$\begin{aligned}\chi_{\text{obs}}^2 &= \sum_{\text{alle celler}} \frac{(y_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}} \\&= \sum_{\text{alle celler}} \frac{(\text{observed}_{ij} - \text{expected}_{ij})^2}{\text{expected}_{ij}} \\&= \frac{(25 - 30.12)^2}{30.12} + \dots + \frac{(4 - 11.04)^2}{11.04} \\&= 9.651\end{aligned}$$

Store værdier passer dårligt med H_0 , små værdier passer godt.

p -værdi: Viser sig at χ_{obs}^2 skal vurderes i χ^2 -fordelingen med $\text{df} = (r - 1)(k - 1) = (2 - 1) \cdot (3 - 1) = 2$. **Ligesom homogenitetstestet!**

SD1 og eksamenskarakter: χ^2 -fordelingen og p -værdien

- p -værdien er arealet **til højre for** χ^2_{obs}
- Her fås stort set en p -værdi på 0, så hypotesen forkastes

R: chisq.test

```
sd1data <- matrix(c(25, 19, 33, 18, 31, 4), 2, 3)
```

```
sd1data
```

```
##      [,1] [,2] [,3]
```

```
## [1,]   25   33   31
```

```
## [2,]   19   18    4
```

```
chisq.test(sd1data, correct = FALSE)
```

```
##
```

```
## Pearson's Chi-squared test
```

```
##
```

```
## data:  sd1data
```

```
## X-squared = 9.6512, df = 2, p-value = 0.008022
```


R: chisq.test

```
### De forventede vaerdier  
chisq.test(sd1data)$expected
```

```
##           [,1]      [,2]      [,3]  
## [1,] 30.12308 34.91538 23.96154  
## [2,] 13.87692 16.08462 11.03846
```


SD1 og eksamenskarakter: Opsummering

- Stat. model: 130 uafhængige obs. der hver især kan havne i 6 grupper; alle med (ukendte) sandsynligheder p_{ij}
- Hypotese om uafhængighed: $p_{ij} = p_i \cdot q_j$ for alle i, j
- χ^2 -test gav $p = 0.008022$ ($X_{\text{obs}}^2 = 9.6512$, $df = 2$)
- Hypotesen forkastes, så forventningen til kurset StatData1 og til eksamensresultatet er IKKE uafhængige

Diverse

Uafhængighedstest vs. homogenitetstest

Beregningerne er helt identiske:

- Forventede værdier beregnes som $E_{ij} = \frac{\text{rækkesum}_i \cdot \text{søjlesum}_j}{\text{totalsum}}$
- Teststørrelse beregnes som $\chi^2_{\text{obs}} = \sum \frac{(\text{observeret} - \text{forventet})^2}{\text{forventet}}$
- Teststørrelsen vurderes i χ^2 -ford. med $df = (r - 1)(k - 1)$:
 p -værdien beregnes som sandsynlighed til højre for χ^2_{obs}
- Hypotesen forkastes/afvises på baggrund af p -værdien som sædvanlig
- Testet kan udføres med `chisq.test` i R

Uafhængighedstest vs. homogenitetstest

Beregningerne er helt identiske:

- Forventede værdier beregnes som $E_{ij} = \frac{\text{rækkesum}_i \cdot \text{søjlesum}_j}{\text{totalsum}}$
- Teststørrelse beregnes som $\chi^2_{\text{obs}} = \sum \frac{(\text{observeret} - \text{forventet})^2}{\text{forventet}}$
- Teststørrelsen vurderes i χ^2 -ford. med $df = (r - 1)(k - 1)$:
 p -værdien beregnes som sandsynlighed til højre for χ^2_{obs}
- Hypotesen forkastes/afvises på baggrund af p -værdien som sædvanlig
- Testet kan udføres med `chisq.test` i R

Men: **Hypotesen og derfor fortolkningen er forskellig** afhængig af datastrukturen/-indsamlingen.

Uafhængighedstest vs. homogenitetstest

Uafhængighedstest:

- Når **to kategoriske variable** med hhv. r og k kategorier er observeret for **en enkelt population**
- Hverken række- eller søjlesummer er kendt på forhånd
- Hypotese om **uafhængighed** mellem de to variable

Uafhængighedstest vs. homogenitetstest

Uafhængighedstest:

- Når **to kategoriske variable** med hhv. r og k kategorier er observeret for **en enkelt population**
- Hverken række- eller søjlesummer er kendt på forhånd
- Hypotese om **uafhængighed** mellem de to variable

Homogenitetstest:

- Når **en enkelt kategorisk variabel** med k kategorier er observeret i **r forskellige populationer**
- Rækkesummer (eller søjlesummer) kendt på forhånd
- Hypotese om **ens proportioner/sandsynligheder** for de r populationer

Kontinuitetskorrektion

For 2×2 tabeller (men ikke større tabeller) laver `chisq.test` som default en **kontinuitetskorrektion**, når X^2 beregnes.

- `chisq.test(..., correct=FALSE)`: Giver det vi netop har beregnet
- `chisq.test(..., correct=TRUE)`: Giver lidt andre resultater — faktisk forbedret.

Begge dele er OK til eksamen, medmindre der står noget specifikt.

R: Med og uden kontinuitetskorrektion

```
diabetes

##      [,1] [,2]
## [1,]   26  24
## [2,]   12  38

chisq.test(diabetes, correct=TRUE)

##
## Pearson's Chi-squared test with Yates' continuity correction
##
## data:  diabetes
## X-squared = 7.1732, df = 1, p-value = 0.0074

chisq.test(diabetes, correct=FALSE)

##
## Pearson's Chi-squared test
##
## data:  diabetes
## X-squared = 8.3192, df = 1, p-value = 0.003923
```


SD1 og eksamenskarakter: R warning

Man kan komme ud for, at `chisq.test` giver en advarsel!

Her benyttes alle trin på karakterskalaen

```
new_sd1data

##
##      10 12  2  4  7
##   Ja  26  5  7 18 33
##   Nej   4  0  5 14 18

chisq.test(new_sd1data, correct = FALSE)

## Warning in chisq.test(new_sd1data, correct = FALSE): Chi-squared approximation may be incorrect

##
##  Pearson's Chi-squared test
##
## data:  new_sd1data
## X-squared = 10.022, df = 4, p-value = 0.04007
```


Approximation

Vi har hele tiden sagt at X^2 kommer fra χ^2 -fordeling når hypotesen er sand, men faktisk er det kun en approksimation.

Tommelfingerregel: **Approximationen er kun god hvis de forventede værdier i alle celler er ≥ 5 .**

```
chisq.test(new_sd1data)$expected
```

```
## Warning in chisq.test(new_sd1data): Chi-squared  
approximation may be incorrect
```

```
##  
##           10           12           2           4           7  
##   Ja  20.538462  3.423077  8.215385  21.90769  34.91538  
##   Nej   9.461538  1.576923  3.784615  10.09231  16.08462
```


Hvad gør man hvis forventede antal er for små?

- **Slå rækker og/eller søjler** sammen så tommelfingerreglen om forventede værdier er OK.

Sammenlægningen skal selvfølgelig give mening, typisk for ordinale data. (Kunne godt gøres her!)

- Beregn p -værdien ved **simulation**.

Laver mange datasæt som de ville se ud hvis hypotesen var sand og beregner X^2 . Hvor ofte er den større end X_{obs}^2 ?

R: Simuleret p -værdi

```
set.seed(2022)
chisq.test(new_sd1data, simulate.p.value = TRUE, B=10000)

##
## Pearson's Chi-squared test with simulated p-value (based on 1
## replicates)
##
## data:  new_sd1data
## X-squared = 10.022, df = NA, p-value = 0.0341
```


SD1 og eksamenskarakter: Konklusion

- Simulerede p -værdierne lidt forskellige fra gang til gang (medmindre man som her vælger fast seed)
- De simulerede p -værdier tæt på p -værdien baseret på χ^2 -approksimationen (0.04007)
- Tegn på sammenhæng ml. forventning til SD1 og forventning til eksamenskarakter

Opsummering vedr. R

Test i tabeller:

- `chisq.test`: Giver X_{obs}^2 og p -værdi samt forventede værdier. Kan også beregne simulerede p -værdier. Ingen konfidensint.
- `prop.test`: Kan bruges hvis der kun er to søjler (evt. flere rækker). Giver ikke de forventede værdier.
Også KI for forskel mellem rækkesh. for 2×2 tabeller.
- For 2×2 tabeller: `chisq.test` og `prop.test` fås med/uden kontinuitetskorrektion.
- Data skal indtastes forskelligt når man bruger `chisq.test` og `prop.test`.

Vælg selv metoden medmindre du bliver spurgt om noget eksplicit.

